

СОРТИ УКРАЇНСЬКІ – НАЗВИ ІНШІ

Загальновідомим є факт значних досягнень українських селекціонерів у створенні сортів плодових і ягідних культур. Можливо, саме тому колишній Інститут садівництва Лісостепу України ім. Л.П.Симиренка перейменовано в Інститут помології ім. Л.П.Симиренка УААН.

Вагомий вклад у створення сортів плодових і ягідних культур зробили випускники уманської садівничої школи – колишнього Головного училища садівництва Росії (тепер Уманський національний університет садівництва). Працюючи в мережі Інститутів садівництва УААН і Національного ботанічного саду НАНУ, вони стали авторами і співавторами більше 2/3 занесених до національного Реєстру сортів агрусу (З.Я. та Г.С. Шестопали, В.П. і К.М. Копані, П.З.Шеренговий), більше половини сортів порічок (З.А. та Г.С. Шестопали, В.П. і К.М. Копані) і чорної смородини (В.П. і К.М. Копані, З.А. та Г.С.Шестопали, П.З.Шеренговий, М.М.Горьовий), понад третину сортів яблуні (Л.М.Ро, М.Н.Ніконенко, С.Х.Дука, В.П. і К.М. Копані, А.Е.Берендей), груші (А.І.Шепельський, В.П. і К.М. Копані, Ф.О.Заплічко, В.І.Сайко, А.О.Кучер) і суниць (В.П. і К.М. Копані), п'яту частину сортів черешні (М.Т.Оратовський, С.Х.Дука, В.П.Ласкавий) та малини (В.П. і К.М. Копані), а також сорти вишні (В.Ф.Ласкавий), сливи й аличі (В.В.Павлюк), кизилу (С.В.Клименко), хеномелесу (О.М.Недви́га) та інші.

Свідченням титанічної праці українських селекціонерів і сортознавців є національний Реєстр сортів рослин [1]. Чільне місце в ньому – 66% від загальної кількості по яблуні – посідають сорти вітчизняної селекції, тому закиди щодо насичення вітчизняного Реєстру іноземними сортами яблуні є щонайменше необґрунтованими.

Подібна ситуація у наших східних сусідів – росіян. У російському реєстрі [2] також переважають сорти національної селекції, для яблуні їх 92%.

Західні сусіди – поляки – поступають дещо по-іншому. У їхньому Реєстрі [3] понад дві третини сортів яблуні – закордонної селекції. Від польських науковців не раз доводилося чути, що створення сортів плодових і ягідних рослин – справа ресурсозатратна і потребує чимало зусиль. Саме тому наші сусіди активно випробовують сортимент плодових і ягідних культур з інших країн, успішно його запроваджуючи. Показовим прикладом можуть слугувати яблука чеського сорту Чемпіон (Sampron), який свого часу не помітили на батьківщині. Тепер цей високопродуктивний сорт посідає одне з чільних місць у структурі польського виробництва та успішно "просувається" поляками на західноєвропейський і східний ринки.

Свого часу не раз доводилося також чути офіційні пропозиції західноєвропейських фірм щодо передачі на випробування українських сортів яблуні і черешні з метою подальшої купівлі ліцензій для вирощування саджанців. Однак позитивні приклади такої співпраці поодинокі.

З плином часу з'явилася інформація про успішне випробування сортів української селекції і спроби тиражування окремих з них під іншою назвою. Прикладом може слугувати повідомлення польського двотижневика "Плоди, овочі, квіти" [4] щодо випробування сортів черешні у відомому плодородзсаднику пана Петра Долінського з околиць Варшави.

Щороку, вирощуючи на площі 50 га близько 150 тис. саджанців яблуні, 50 тис. черешні та порівняно невеликі обсяги вишні, сливи і груші, П.Долінський протягом останнього десятиріччя зібрав близько 20 слаборослих підщеп та колекцію сортів черешні зі всього світу. Серед останніх – сорти з плодами світлого забарвлення, що полюбляють японці, менш популярні тепер "двокольорові", а також темно-червоні, які користуються найбільшим попитом на ринку.

"Спеціалізуючись на виробництві саджанців черешні, намагаюсь мати повний асортимент і хочу зібрати найбільш цінні сорти – від найбільш ранніх до найпізніших. Спостерігаючи високе зацікавлення сортами Регіна, Кордія, Самміт, Лапінз, Бурлат, Вега, Ван, Червона Б'ютнера, маю також сорти українські, наприклад, такі як Крупноплідна, Прощальна, Василиса, Любава, Джерело, Донецька, Сестренка, Ярославна, Присадибна, Аннушка" – ділиться своїми набутками пан Долінський і продовжує.

"Маю в колекції понад 90 різних сортів і чимало нових підщеп, спостерігати є за чим. Один з сортів – український – якому присвоїв номер 5, має винятково крупні (значно більші за монету у п'ять злотих; 23 мм у діаметрі – ред.) і смачні плоди, що не тріскалися і не загнівали навіть у цьому році... У польських кліматичних умовах особливо добре поводять себе українські сорти, тому що тамтешні селекціонери працюють над питаннями морозостійкості, крупноплідності і смаку. Подібних характеристик очікують польські виробники і споживачі. Кожного року трапляються інші екстремальні умови. Після цього сезону стало відомо, які сорти уразливі до розтріскування і загнівання. Спостерігаючи за ними, виділив кілька найбільш цінних. Не розкриваючи назв, присвоюю їм номери. Для покупця назва не має значення, до уваги беруть смак і величину плодів. Чимало людей прийняло

вже такий спосіб купівлі саджанців".

Слід було б подякувати пану Долінському за його кропітку працю з випробування українських сортів черешні на слаборослих підщепах поряд з визнаними сортами світової селекції.

Можливо, саме цього бракує українським науковцям, які опираються на діючу методику сортовипробування, де контролем (стандартом) для нового сорту передбачається використання сорту з Реєстру сортів рослин України. Можливо тому поряд з видатними сортами української селекції у дослідних садах сортовипробування годі сподіватися побачити популярну у світі Редіну чи дерева провідних українських сортів на слаборослих підщепах – російській ВСЛ-2, німецьких Гізела 5 і Гізела 6, чеській PHL-A та інших.

Література

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. – www.sops.gov.ua.
2. Государственный реестр селекционных достижений, допущенных к использованию: Сорта растений. – www.gossort.com
3. Odmiany wpisane do krajowego rejestru. Jablon – www.coboru.pl
4. Piliszek-Slowinska B. Czeresznie i nie tylko // Owoce, warzywa, kwiaty. – 2009. – №16. – P. 29–31.

(*О.В.Мельник*)

ЗМІНА НАЗВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Більше 20 років тому польські вищі сільськогосподарські школи було переіменовано в рільничі академії, а з 2009 р. – у природничі університети.

На посвяті цього річного набору на факультет плодоовочівництва і ландшафтної архітектури Вищої сільськогосподарської школи у Варшаві підкреслено роль університету як центру творчого пошуку на фундаментальні найважливіші основні проблеми. Адже саме тут молода людина спробує знайти відповіді на найбільш важливі для людства питання (M.Szyndel, 2009).

Слід сподіватися, що програми навчання будуть творчо розвивати наукову справу і не стануть на заваді практичній роботі в господарствах. Зі зміною програм навчання може бути підвищено статус загальноосвітніх дисциплін, що віддалить студента від практичного садівництва (P.Grel, 2009).

Чи обгрунтована масова підготовка магістрів–садівників? Напевне, більшою є потреба у бакалаврах, адже магістратура не є необхідною для заняття дорадництвом або ведення садівничого господарства.

За матеріалами "Sad Nowoczesny", 2009, №11. (*О.В.Мельник*)

ЗА РУБЕЖЕМ

ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ЯБЛУК У СВІТІ

МЕЛЬНИК О.В., завідувач кафедри плодівництва і виноградарства

Уманського державного аграрного університету, доктор с.-г. наук, професор

За матеріалами симпозиуму "Prognosfruit", який відбувся у м.Маастріхт (Голландія) в серпні 2009 року, пропонуємо окремі висновки щодо сортової політики у виробництві яблук країнами Європейського Союзу і світу.

Валове виробництво в країнах "старого" Євросоюзу

Дві третини валового виробництва яблук країнами "старого" Євросоюзу – понад п'ять мільйонів тонн припадає на Італію, Францію, Іспанію і Німеччину, хоча протягом сезону 2009 р. виробництво суттєво знизилося [2]. Значний недобір – 13–19% від минулорічного валового збору яблук спостерігається в Австрії, Бельгії і Данії (табл. 1).

Причини недобору врожаю в країнах "старого" Євросоюзу пояснюють розкорчовуванням частини яблуневих садів через зниження прибутковості вирощування яблуні внаслідок постійного зростання виробничих витрат, особливо вартості (дефіциту) робочої сили, і податків.

Валове виробництво у країнах, що вступили в ЄС

Близько 70% валової продукції яблук у цих країнах припадає на Польщу (табл. 2), яка за обсягом прогнозованого у 2009 р. виробництва перевищила